

Bursa Mebusu Necdet Azak'ın, İşçi ve iş veren sendikaları ve sendika birlikleri hakkındaki 5018 sayılı Kanuna üç madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Çalışma Encümeni mazbatası (2/264)

21 . I . 1959

Yüksek Reisliğe

5018 sayılı Sendikalar Kanununa bâzı maddeler eklenmesine mütedair hazırladığım kanun teklifi, mucip sebepleriyle birlikte, ilişik olarak takdim edilmiştir. Gereğine müsaadelerinizi saygı ile arz ederim.

Bursa
N. Azak

(5018) sayılı Sendikalar Kanununa bâzı maddeler eklenmesine dair Kanunun

MUCİP SEBEPLERİ

Türkiye, 1932 yılından beri, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının âzası bulunmaktadır. Bugüne kadar bu teşkilâtın umumi konferansları tarafından kabul edilmiş bulunan çeşitli Milletlerarası Çalışma Sözleşmelerinden (10) adedi tarafımızdan tasdik edilmiştir. Halen beş adet çalışma sözleşmesinin tasdiki de Yüksek Meclise arz edilmek üzere Meclis encümenlerinde tetkik ve müzakere olunmaktadır.

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Yasası, bu teşkilâta iltihakımızın tabii bir neticesi olarak, tarafımızdan tasdik ve kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu yasanın (19) neu maddesi gereğince, teşkilâtın umumi konferansları tarafından kabul olunan her Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi, âza devlet tarafından berayı tasdik veya berayı ittila, bunları tasdik salâhiyetine sahip milli makama (Memleketimizde Türkiye Büyük Meclisi) arz olunur.

Bunlardan iltihak edilmesi ve tasdiki derpiş olunan sözleşmelerin hükümleri mevcut kanuni ve nizami hükümlere uygun ise, bunun bir kanun ile tasdiki yoluna gidilir. Sözleşme hükümlerinin tatbiki mevcut mevzuattan bâzıları üzerinde tadilât icrasını icabettirdiği takdirde ya evvelâ bu tadilât yapıp sonra sözleşmenin tasdiki cihetine gidilir veya sözleşmenin tasdikini mütaakıp mevzuatta gereken tadiller yapılır. Bu mevzuda asıl olan, tarafımızdan tasdik ve iltihak edilmiş olan sözleşme hükümlerinin gereği gibi tatbikini sağlamaktır.

Yine bahsi geçen teşkilât yasasına göre, âza devletler, iltihak ve tasdik ettikleri her sözleşme için, bunun kendi memleketlerindeki tatbikatının seyrini gösteren senelik raporları teşkilâta gönderirler. Bu raporlar teşkilâtın yıllık umumi konferansı âzaları arasından seçilmiş bir hususi komisyonda tetkik edilir. Sözleşme hükümlerinin tatbikatında aydınlatılması icabeden noktalar müşahede olduğu takdirde, keyfiyet hakkında alâkalı Hükümetten mütemmin malûmat rica edilir; o konferansta âza hükümeti temsil eden zat komisyona davet edilerek kendisinden gerekli izahat alınır.

Mevzuun izahı için arzında fayda mülâhaza ettiğim bu kısa mukaddmeden sonra kanun teklifine mesnet teşkil eden hususa avdet ediyorum.

Teşkilâtlarına ve kolektif müzakere hakkı prensiplerinin uygulanmasına mütaallik (98) sayılı Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi, 10 . VIII . 1951 tarihinde kabul edilen (5834) sayılı Kanunla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu sözleşmenin (1) nci maddesi, işçilerin, çalışmalarını sırasında, sendika hürriyetine hâlel getirmek ihtimali olan her türlü fark gözetici hareketlere karşı tam bir himayeden faydalanmaları esasını vaz'etmekte ve böyle bir himayenin, bilhassa, işçinin bir sendikaya âza olması veya çalışma saatleri dışında yahut da, iş verenin müsaadesiyle, çalışma saatleri içinde sendika işleriyle meşgul olması sebep ittihaz edilerek işine son verilmesi gibi hareketlerin önlenmesini sağlayacak müeyyideleri ihtiva etmesi lüzumunu belirtmektedir.

Bahsi geçen sözleşmenin (2) nci maddesi ise, işçi ve iş veren teşekküllerinin, gerek doğrudan doğruya gerekse mümessil veya âzaları vasıtasıyla, birbirlerinin kuruluşları, işleyişleri ve idarelerine müdahale etmemeleri için gerekli himaye tedbirlerinin alınması esasını kabul ettikten sonra, ikinci fıkrasında, ne gibi hareketlerin müdahale addedilmesi lâzımgeldiğini göstermektedir.

Milletlerarası Çalışma Konferansının sözleşmelerin tatbikatını tetkik ile vazifeli komisyonu, geçen yıllardaki raporunda, 98 sayılı Sözleşmede bahsi geçen ve yukarıda tafsilen arz edilmiş bulunan bu iki nevi himayenin Türk mevzuatında ne gibi müeyyidelerle sağlanmakta olduğu hakkında Hükümetten malûmat rica etmiş ve 1957 yılı konferansına iştirak etmiş olan Hükümet temsilcilerini komisyon toplantısına dâvet ederek Hükümetin bu mevzudaki mütalâasını dinlemiştir. Hükümetimiz, bu mevzuda ittihazı gerekli müeyyidelerin vaz'edileceğini beyan etmişlerdir.

Sözleşmenin yukarıda bahsi geçen 1 nci ve 2 nci maddelerindeki fiiller hakkında mevzuatımızda her hangi bir müeyyidenin mevcudolmadığı ve sözleşme tatbikatının gereği gibi sağlanması ve kabul edilmiş bulunan bir sözleşme ile mevzuatımız arasında ihtibak temininin zarurî bulunduğu neticesine varıldığından, bu kanunun teklifi muvafık mütalâa olunmuştur.

Maddeler hakkında:

Kanunun 1 nci maddesi Sözleşmenin 1 nci maddesinin (b) bendi hükmünün iktisabı ve bu hükmün memnu fiil, haline ifrağı suretiyle kaleme alınmış ve maddeye bu fiili irtikâbedenler hakkında tazminat müeyyidesinin vaz'ı mavakaa daha uygun mütalâa olunmuştur.

Kanunun 2 nci maddesi Sözleşmenin 2 nci maddesi hükmünün ele alınması suretiyle tanzim edilmiş ve bu gibi hâdiselerde daha ziyade işçi veya iş veren teşekkülleri gibi hükmi şahısların ortada olabilecekleri nazara alınarak, para cezası müeyyidesinin kabulü muvafık görülmüştür.

Ceza tatbikinde her hangi bir haksızlığa mahal kalmaması için, ceza tatbikinden evvel, müdahalenin durdurulması yoluna başvurulması usulü vaz'edilmiştir.

İşçi - İş veren münasebetleri ve işçi ve iş veren teşekküllerine ait tatbikat ve muameleler Çalışma Vekâletinin cümlei vazâifinden bulunduğu göz önüne alınarak, müdahalenin durdurulması keyfiyetinin bu Vekâlet tarafından alâkalara tebliği ciheti ihtiyar olunmuştur.

Hükümlerinin tatbiki tarafımızdan bir kanunu mahnus ile kabul edilmiş bulunan bu Sözleşmenin 1 nci ve 2 nci maddelerinin, sendikalı işçiye raci olmak üzere, (Tam bir himayeden faydalanacaktır) ve teşekkülleri istihdaf etmek üzere de, (Gerekli surette himaye edileceklerdir) hükümlerinin mevcut bulunduğu nazara alınacak olursa, bu himayelerin ancak birer müeyyideye bağlanmak suretiyle temini yoluna gidilmiş olmasında, Sözleşmenin tasdikine mütedair 5834 sayılı Kanunun lâfzı, mânası ve şümülü bakımından da isabet vardır.

Çalışma Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Çalışma Encümeni

Esas No. : 2/264

Karar No. : 14

15 . V . 1959

Yüksek Reisliğe

Bursa Mebusu Necdet Azak'ın, İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkındaki 5018 sayılı Kanuna üç madde eklenmesine dair kanun teklifi, Hükümet temsilcisi de hazır bulunduğu halde encümenimizde tetkik ve müzakere olundu :

Teklifin umumu görüşülüp kabul edildikten sonra maddelere geçildi :

Teklifin birinci maddesinin metinden çıkarılmasına ve eklenen birinci maddenin aynen kabulüne,

2 nci maddesindeki; (..... veya âzaları) ibaresinden sonra, müdahale hareketlerine daha kâmil bir şekilde mâni olmak gayesiyle, (Yahut da araya koyacakları sair kimseler) ibaresinin ilâvesine;

Yine 2 nci maddedeki (..... tahrik etmeğe yahut da.....) ibaresinden sonra, sendikaları nüfuz ve tahakküm altına alma gayesi gütmeyen yardımlarla bir iltibasa mahal kalmaması için, (Bu maksatlarla) ibaresinin madde metnine ilâvesine;

Kanun teklifinin gerek işçi gerekse işveren teşekküllerinin veya bu gruplara dâhil kimse-lerin karşılıklı veya tek taraflı müdahalelerini önlemek gayesini istihdaf eylediği nazara alın-

mak suretiyle, 5018 sayılı Kanunun 9 ncu maddesinde yer almasına rağmen bir cezaî müeyyede bağlanmamış olan müdahale şekilleri hakkında bir ceza müeyyidesi vaz'ı gerek teklifin mâna ve ahengine, gerekse 5834 sayılı Kanunla tasdik ve kabul edilmiş bulunan sözleşmenin 1 nci maddesinin (A/2) işaretli fıkrası hükmüne uygun mütalâa edilerek bunun 3 ncü madde olarak metne ilâvesine;

Teklifin 3 ncü maddesinin 4 ncü madde olarak aynen kabulüne;

Teklifin meriyet ve icraya ait maddelerinin de 5 nci ve 6 ncı madde olarak aynen kabulüne,

İttifakla karar verilmiştir.

Umumi Heyete sevkı için Yüksek Reisliğe saygı ile arz ve takdim olunur.

Çalışma Encümeni Reisi Mazbata Muharriri

Bursa Mebusu		İzmir
<i>Necdet Azak</i>		<i>K Serdaroğlu</i>
Ankara	Aydın	Bingöl
<i>H. S. Erkut</i>	<i>N. Çelim</i>	<i>E. Yıldız</i>
Giresun	Çankırı	Erzurum
<i>D. Köymen</i>	<i>D. Akçaoğlu</i>	<i>O. Alihocagil</i>
	İstanbul	
	<i>R. Güneri</i>	

BURSA MEBUSU NECDET AZAK'IN
TEKLİFİ

(5018) sayılı Sendikalar Kanununa bâzı maddeler eklenmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 5018 sayılı Sendikalar Kanununa aşağıda yazılı maddeler eklenmiştir :

Madde 1. — Bir kimsenin sendikada âza olması veya sendikalının çalışma saatleri dışında yahut, iş veren veya vekilinin muvafakati ile, iş saatleri içinde sendika faaliyetlerine iştirak etmesi veya sendika işleriyle meşgul olması sebebiyle işten çıkarılması veya bu sebeple başka suretle kendisine zarar irası halinde, bu kimsenin İş Kanunu veya sair kanunlara göre haiz olduğu bileümle haklar mahfuz kalmak şartıyla, ayrıca, ücretinin bir yıllık tutarı iş veren veya iş veren vekili tarafından tazminat olarak kendisine ödenir.

Madde 2. — İşçi ve iş veren teşekkülleri, gerek doğrudan doğruya gerek mümessilleri veya âzaları vasıtasıyla, birbirlerinin kuruluşları, işleyişleri ve idarelerine ait hususlara müdahalede bulunamazlar.

İşçi teşekküllerini bir iş verenin veya bir iş veren teşekkülünün kontroluna tâbi kılmaya, bir iş verenin veya bir iş veren teşekkülünün kendi nüfuzu altına alınmış işçi teşekkülleri ihdasını tahrik etmeye yahut da işçi teşekküllerini malî yollarla veya sair suretlerle desteklemeye mâtuf hareketler yukarıki fıkrada yazılı müdahaleler meyanında sayılır.

Madde 3. — Yukarıki 2 nei maddede yazılı müdahale fiilinin vukuu halinde, Çalışma Vekâleti bu fiili irtikâbeden şahıs veya şahıslara, eğer bu fiiller bir teşekkül tarafından irtikâbedilmişse, bu teşekkülün idaresiyle mükellef olanlara, müdahalenin durdurulmasını yazı ile tebliğ eder. Tebliğ tarihinden itibaren bir iş haftası

ÇALIŞMA ENCÜMENİNİN TADİLİ

5018 sayılı Kanuna ek Kanun

MADDE 1. — Teklifin eklenen 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşçi ve iş veren teşekkülleri gerek doğrudan doğruya gerek mümessilleri veya âzaları yahut da araya koyacakları sair kimseler vasıtasıyla birbirlerinin kuruluşları, işleyişleri ve idarelerine ait hususlara müdahalede bulunamazlar.

İşçi teşekküllerini bir iş verenin veya bir iş veren teşekkülünün kontroluna tâbi kılmaya, bir iş verenin veya bir iş veren teşekkülünün kendi nüfuzu altına alınmış işçi teşekkülleri ihdasını tahrik etmeye yahut da bu maksatlarla işçi teşekküllerini malî yollarla veya sair suretlerle desteklemeye mâtuf hareketler yukarıki fıkrada yazılı müdahaleler meyanında sayılır.

MADDE 3. — Bir kimseyi her hangi bir sendikaya üye olmaya veya olmamaya, sendika üyeliğinden çekilmeye veya çekilmemeye zorlayanlarla bu kanunun 1 nei maddesinde yazılı sebeplerle sendikayı işinden çıkaran veya kendisine başka suretle zarar iras eden iş veren veya iş veren vekili hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere haffif para cezası hükmolunur.

MADDE 4. — Teklifin 3 neü maddesi 4 neü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklif

Ça. E.

içinde müdahale durdurulmadığı takdirde, bu fiili irtikâbedenler hakkında 5 000 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini İcra-ya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 5. — Teklifin 2 nci maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Teklifin 3 ncü maddesi 6 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

